

Tööhõive alased trendid ja probleemid Eestis

Reelika Leetmaa
Poliitikauringute Keskus Praxis
17.10.2014

Töö- ja sotsiaalpoliitika programm

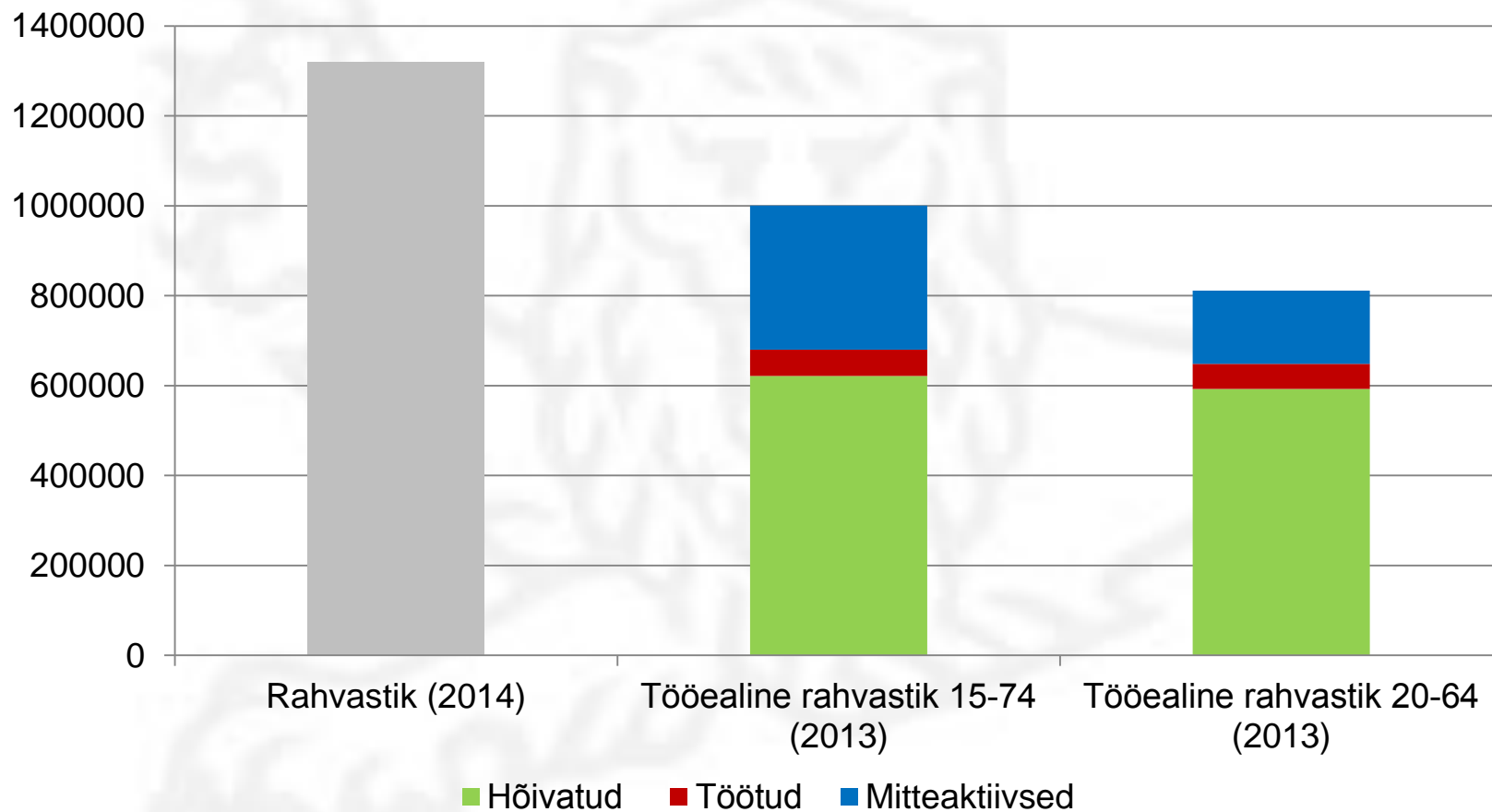
Praxis

- **Maksud ja toetused**
- **Ligipääs tööturule ja osalemine tööelus sh aktiivne tööpoliitika**
- **Individuaalsed ja kollektiivsed töösuhted**
- **Töö- ja pereelu ühitamine sh sooline võrdõiguslikkus**
- **Lapse õigused ja vanemlus**

Ettekande teemad

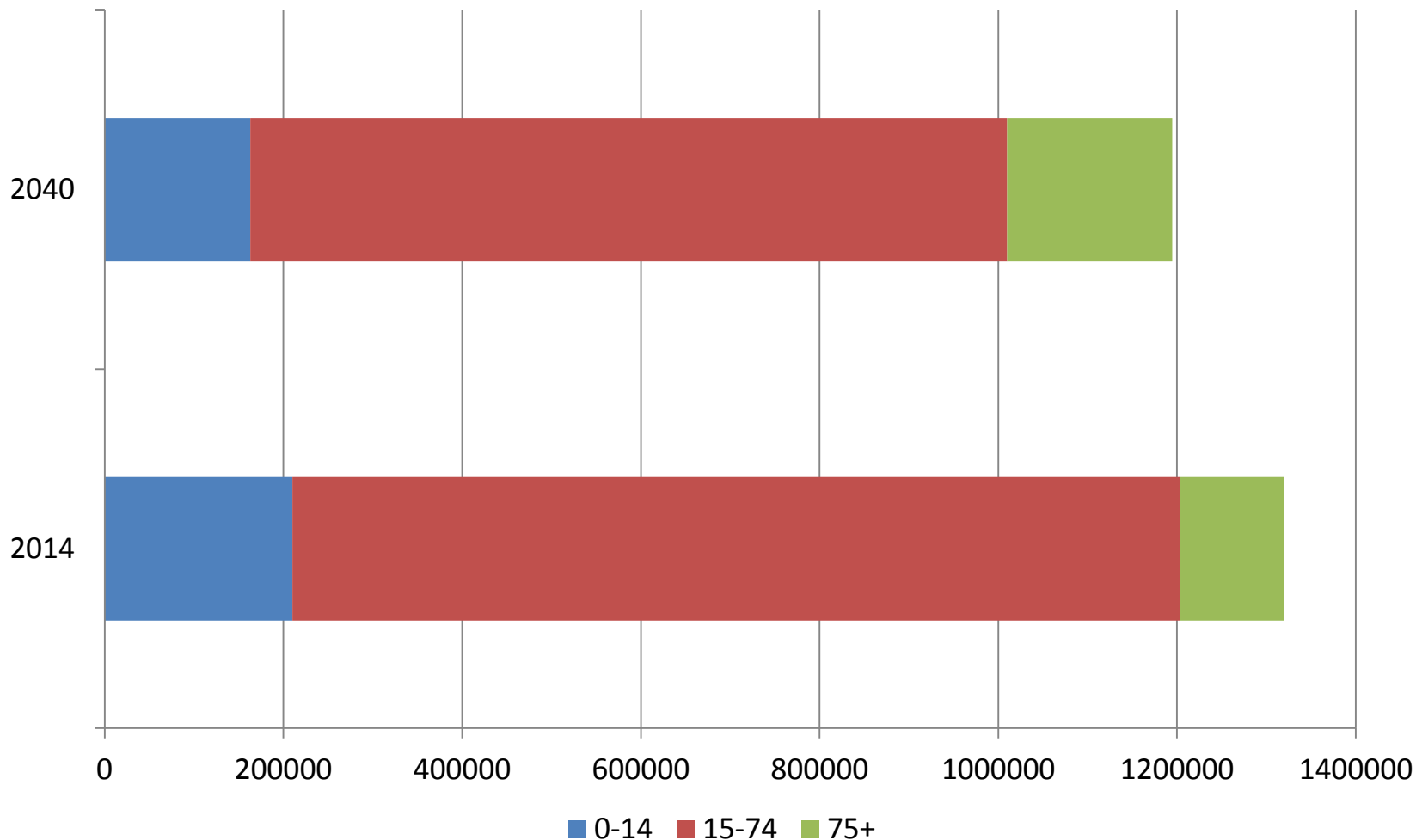
- **Rahvastik ja tööjõupakkumine**
- **Kasutamata tööjõupotentsiaal**
- **Tööturu institutsioonid**
- **Töökvaliteet**

Töøjõu pakkumine sõltub rahvastiku struktuurist

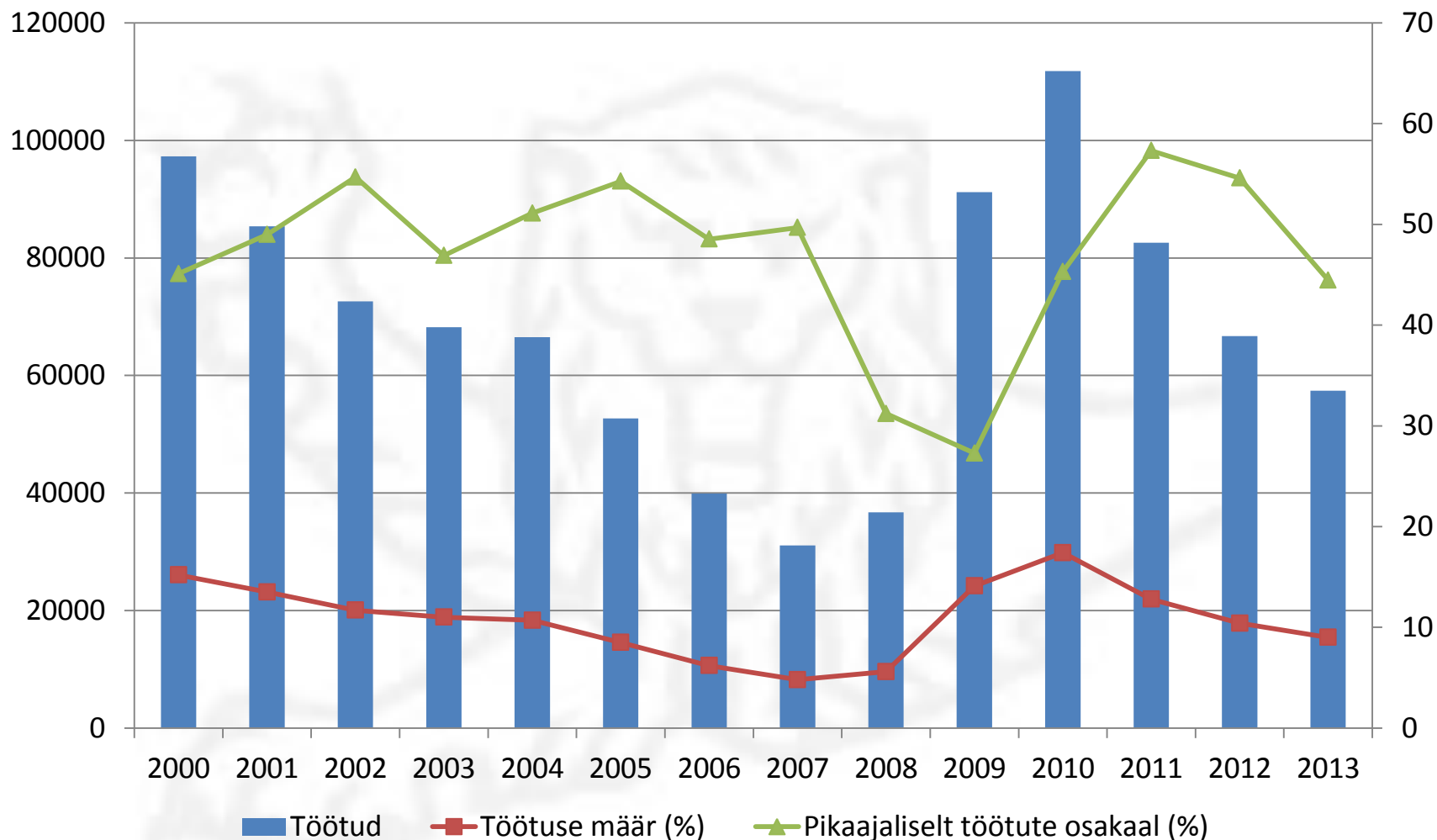
Allikas: Statistikaamet

Tööealine rahvastik kahaneb enam kui kogu rahvastik (vastavalt 15% ja 10%)

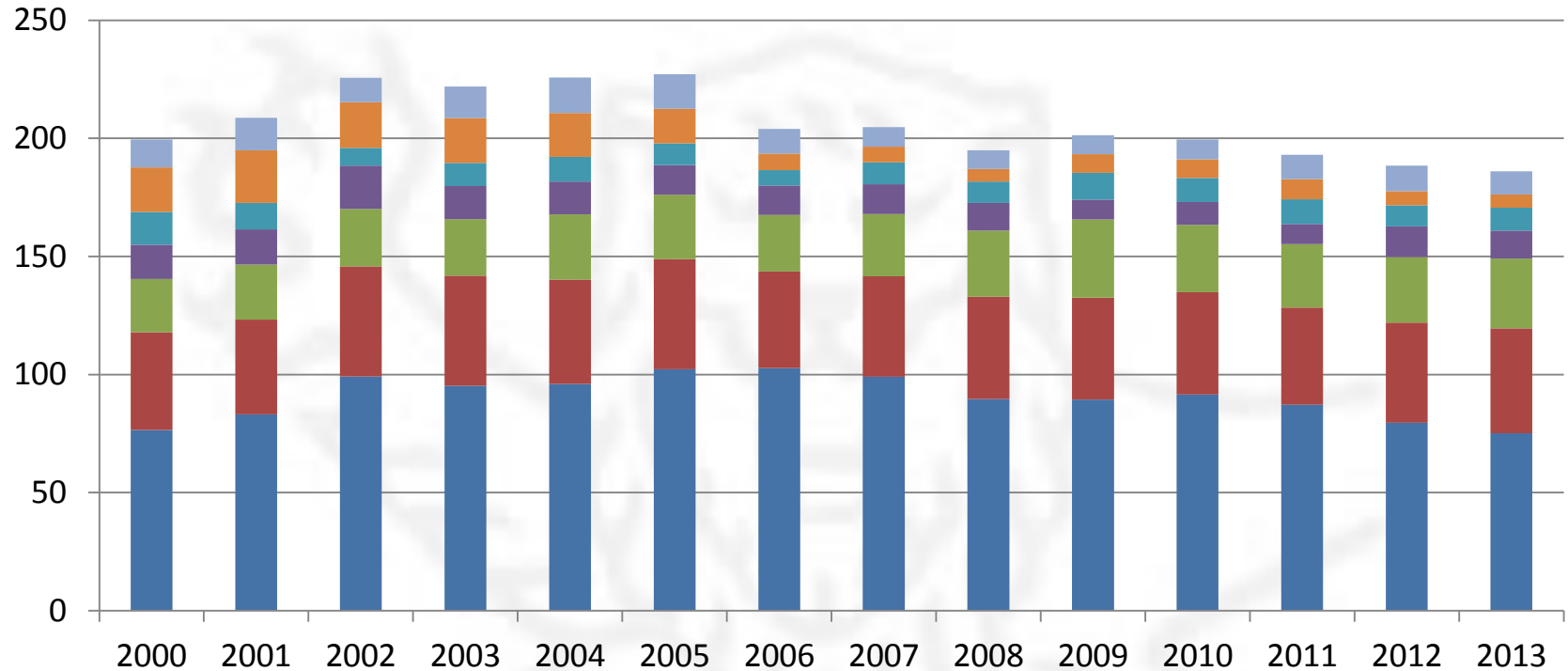
Allikas: Statistikaamet

Ligi 60 tuhat töötut, 44% üle aasta

Allikas: Statistikaamet, vanuserühm 16- pensioniiga

Tööjõupotentsiaal suurem mitteaktiivsete hulgas (viierendik tööealistest)

Õpingud

Rasedus-, sünnitus- või lapsehoolduspuhkus

Pensioniiga

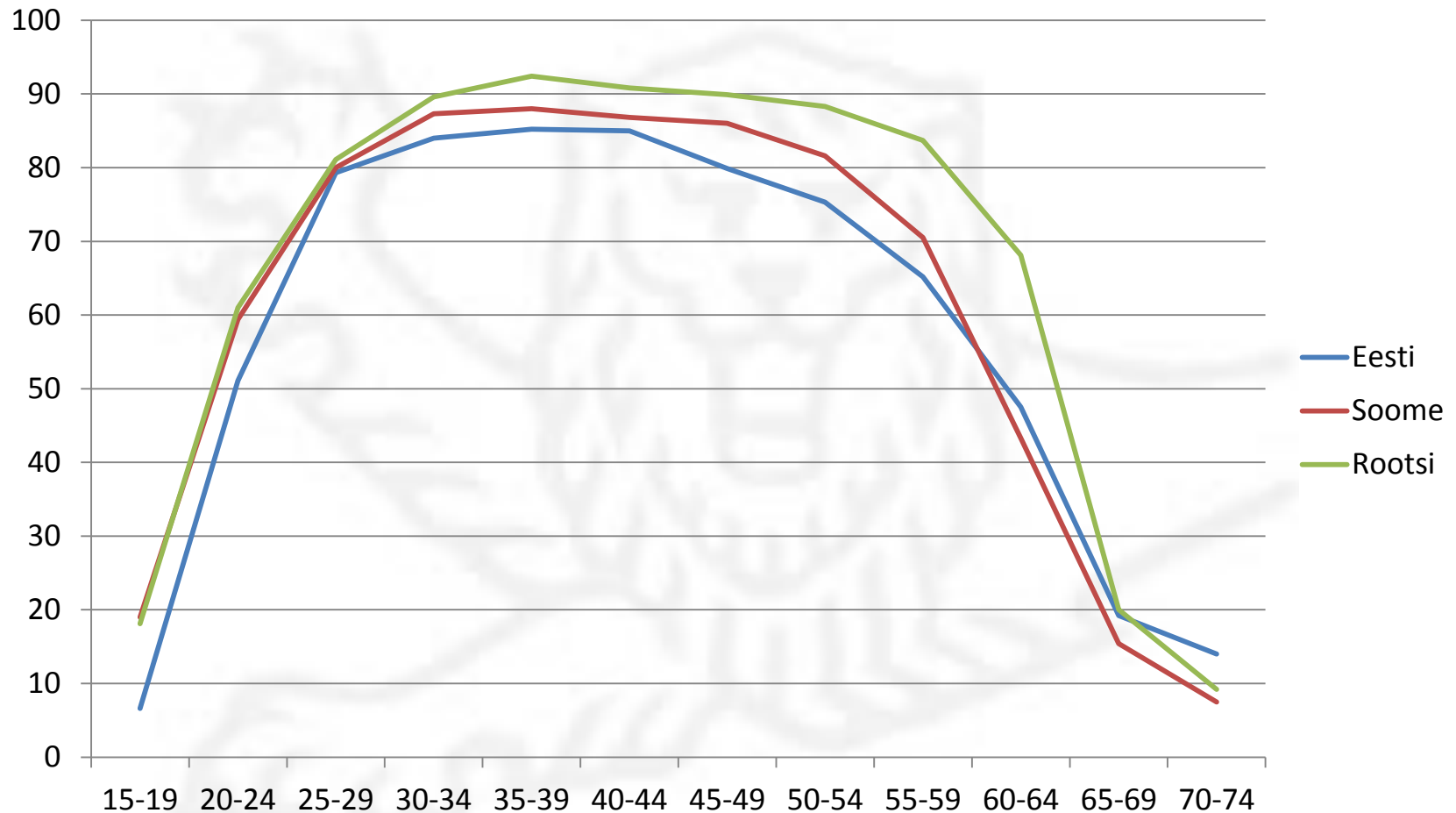
Haigus või vigastus

Hoolitsemine laste või teiste pereliikmete eest

Heitunud (kaotanud lootuse tööd leida)

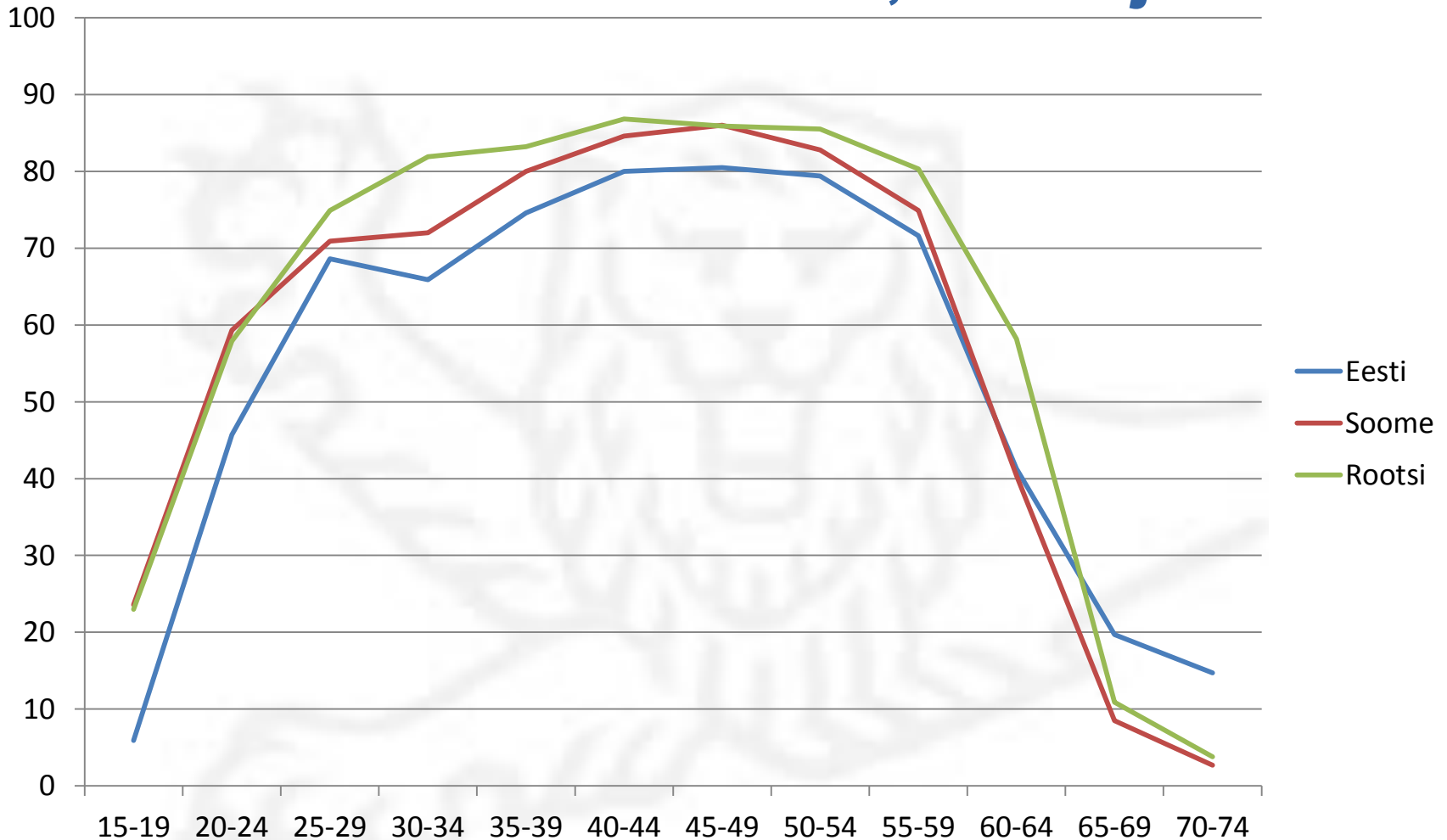
Allikas: Statistikaamet, vanuserühm 16-pensioniiga

Meeste hõivemäärad Eestis märksa madalamad vanuserühmades 15-19 ja 55-59

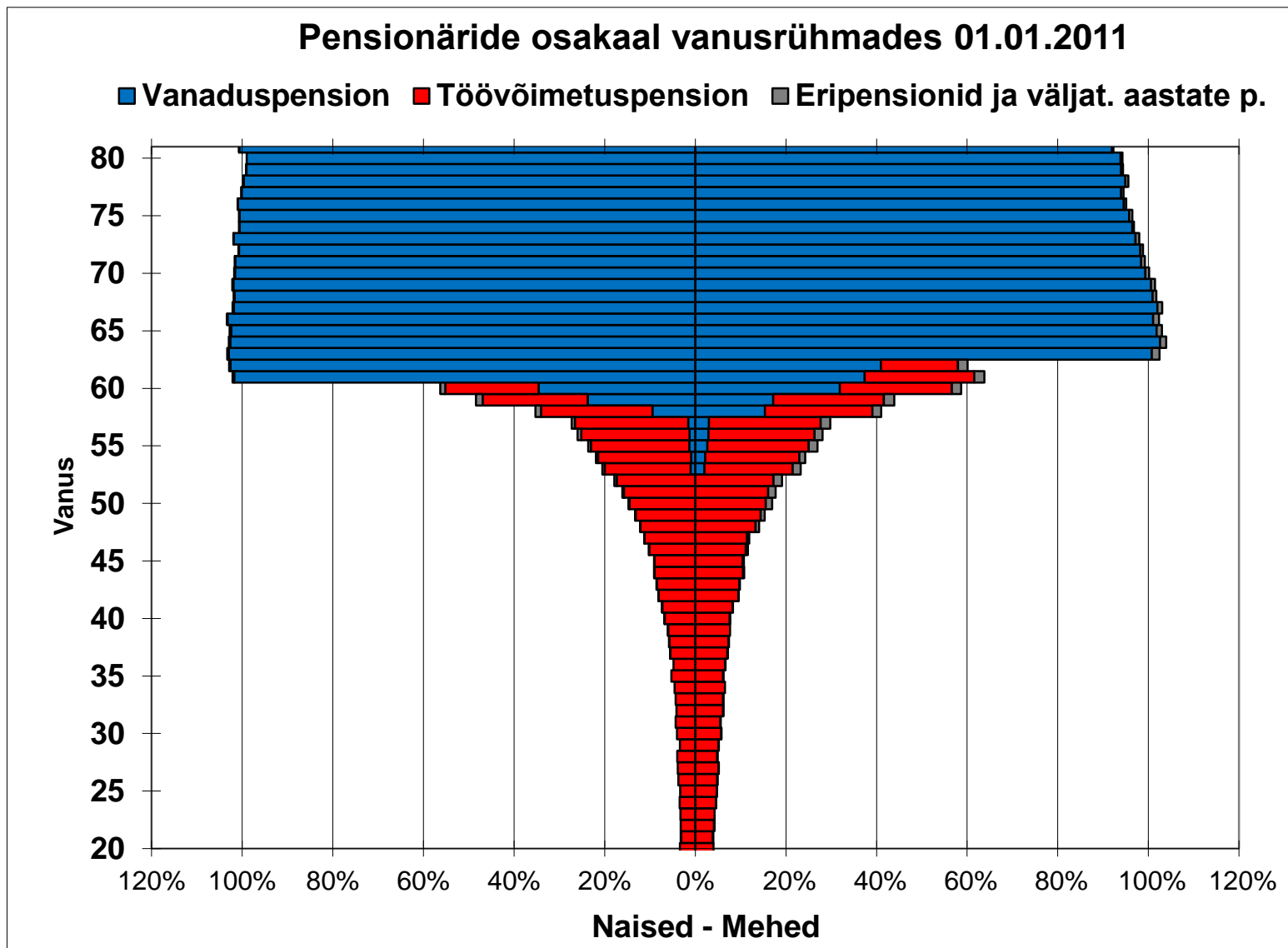
Allikas: Eurostat, 2011. aasta andmed

Naiste hõivemäärad Eestis madalamad vanuserühmades 15-19, 30-34 ja 60-64

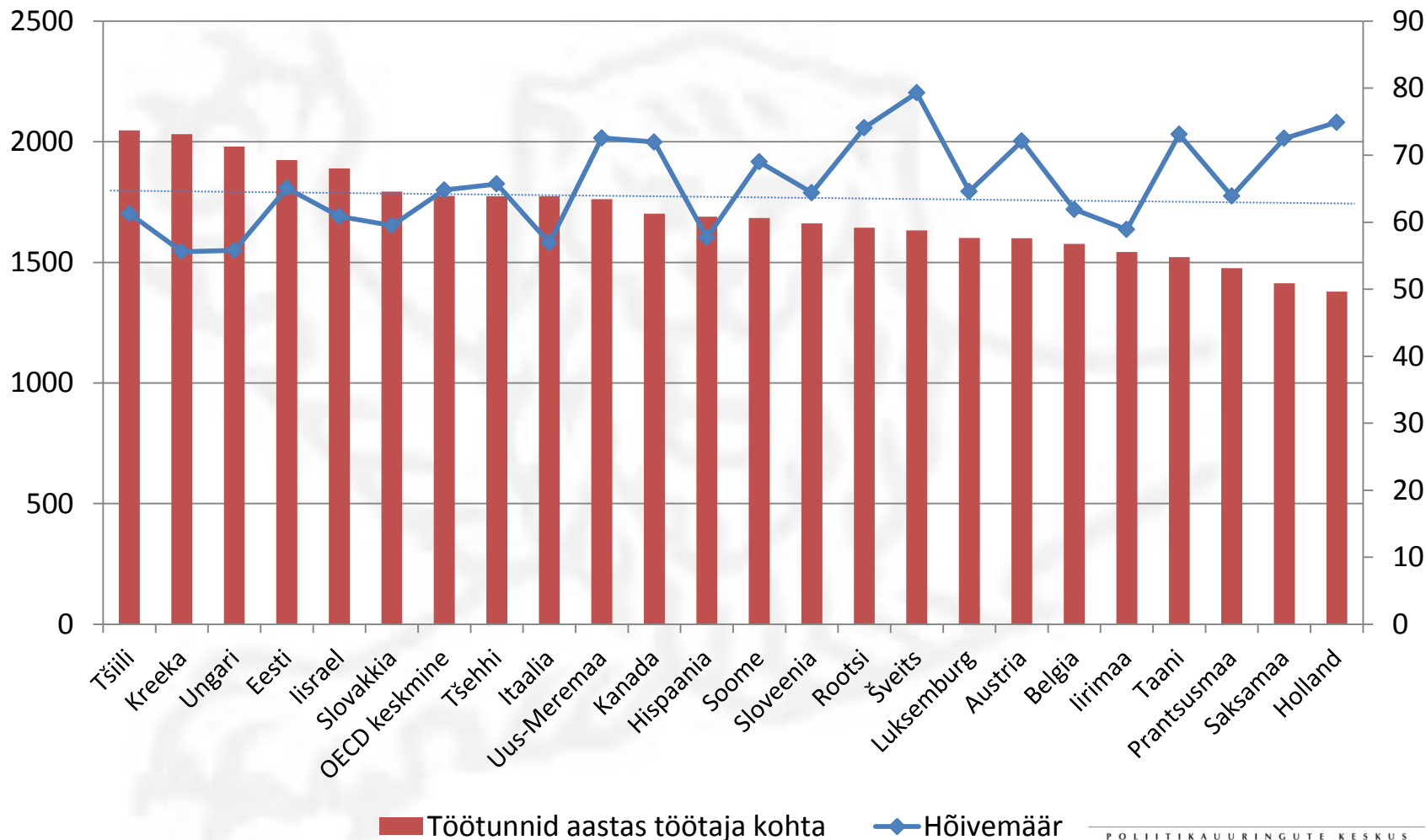
Allikas: Statistikaamet

Kolm aastat enne pensioniiga 25% meestest ja 25% naistest töövõimetuspensionil, 32% meestest ja 10% naistest vanaduspensionil

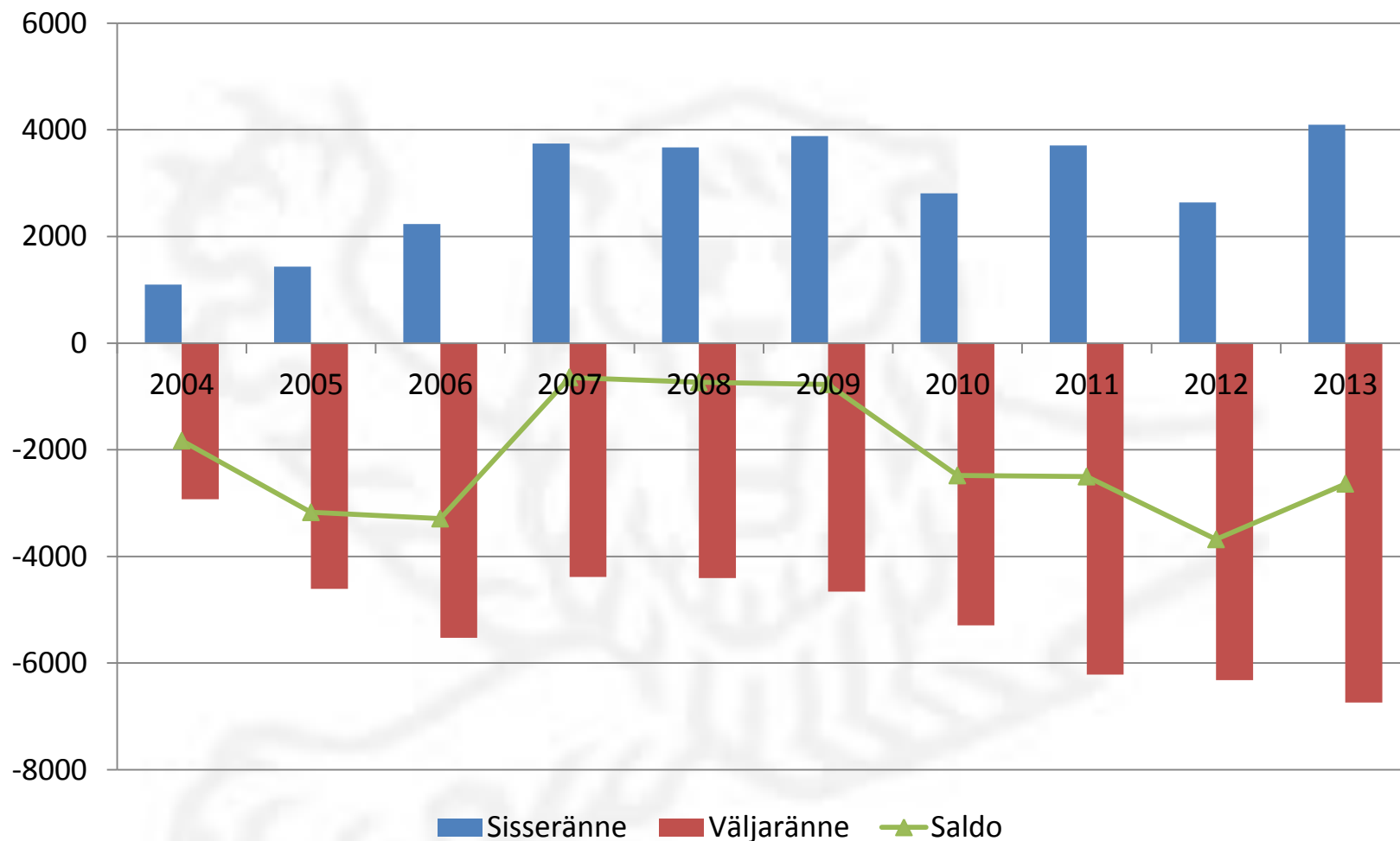
Allikas: Statistikaamet, sotsiaalkindlustusamet, Praxise eeldused ja arvutused

Eestis hõivemäär keskmine, kuid töötatud tundide arv üks suuremaid

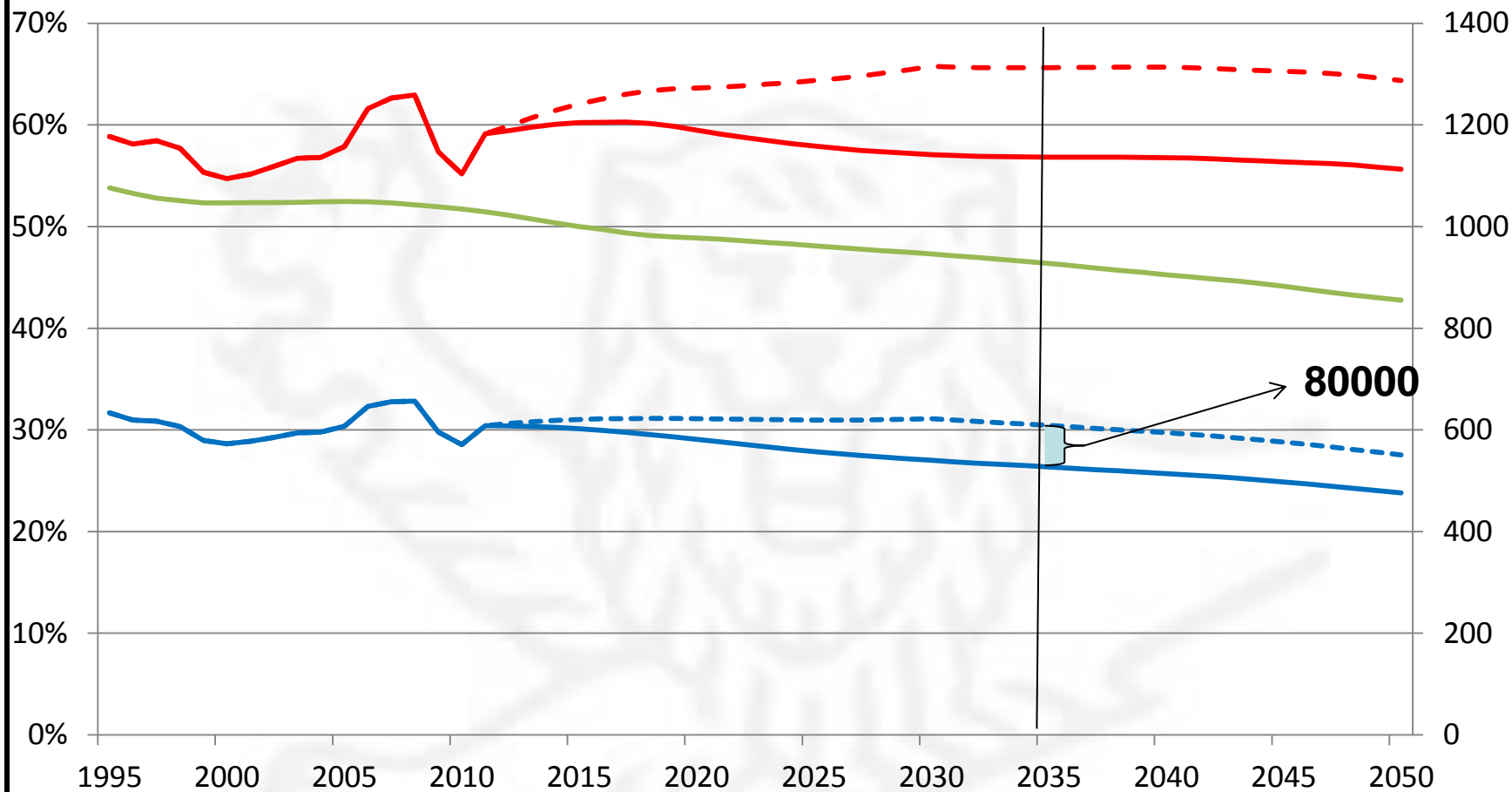

Allikas: OECD, Eurostat; 2011. aasta andmed

Rändesaldo paranes tänu tagasirände kasvule

Hõive kasv Rootsi tasemeni tooks kaasa hõivatute arvu püsimise praegusel tasemel aastani 2035

- Maksimaalsed hõivemäärad (v.sk.)
- 2011. a hõivemäärad (v.sk.)
- Tööealine rahvastik (15-74) (v.sk.)
- Hõivatute arv maksimaalsete hõivemäärade korral (p.sk.)
- Hõivatute arv 2011. a hõivemäärade korral (p.sk.)

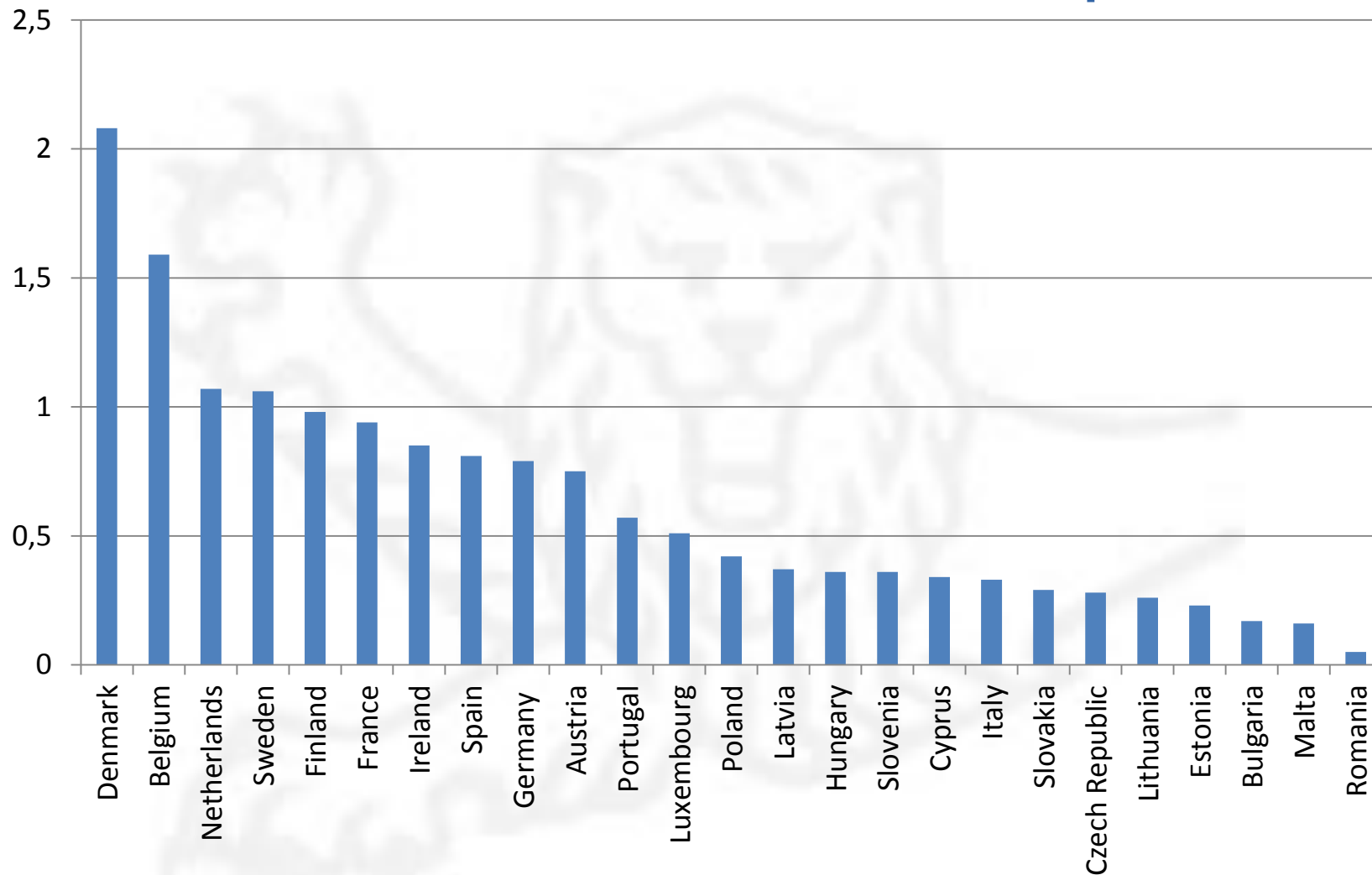
Järeldused

- Tööjõud vananeb ja väheneb, lühiajaliselt võimalik kompenseerida olemasoleva ressursi parema kasutamisega
- Võimalused:
 - Olemasoleva tööjõu parem ärakasutamine
 - Töötud
 - Pensionieelses vanuses inimesed
 - Tervise, õpingute, lapsehoolduspuhkusel või hoolduskoormuse tõttu mitteaktiivsete osaline kaasamine
 - Sisseränne
 - Tootlikkuse kasv

Tööturu institutsioonid

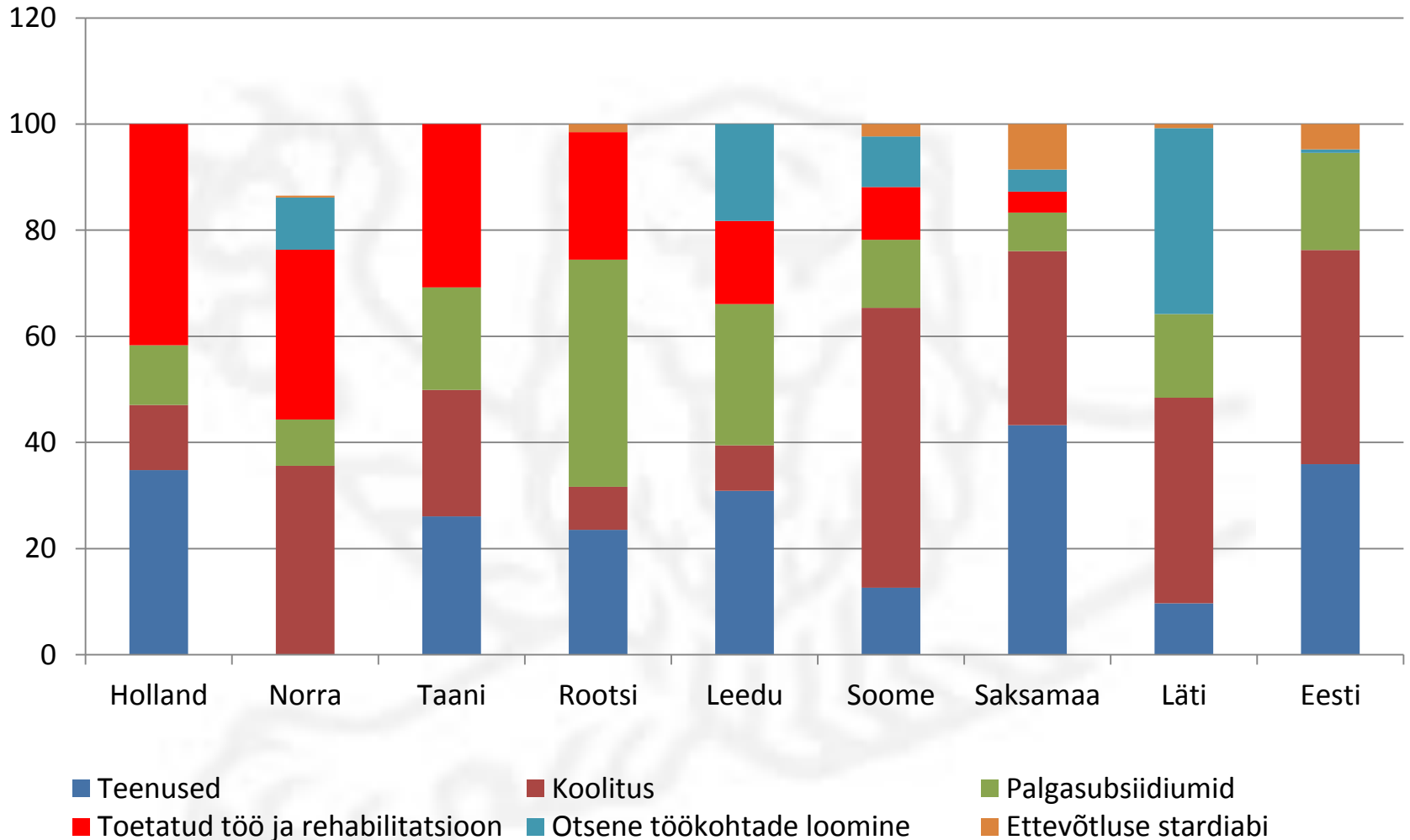
- Reeglid ja normid, millega tööturu toimimist reguleeritakse
- Mõjutavad nõudlust ja pakkumist, loovad eeldused tööturu paindlikuks toimimiseks
- Olulisemad maksud ja toetused, aktiivne tööpoliitika, tööseadused ja kollektiivlepingutega kaetus
- Oluline on institutsioonide koosmõju: kõrged töötushüvised ja suurem kollektiivlepingutega kaetus suurendavad struktuurset tööpuudust keskmiselt va riikides kus on tulemuslik aktiivne tööpoliitika

Kulutused aktiivsele tööpoliitikale kasvanud, kuid endiselt ühed madalaimad Euroopas

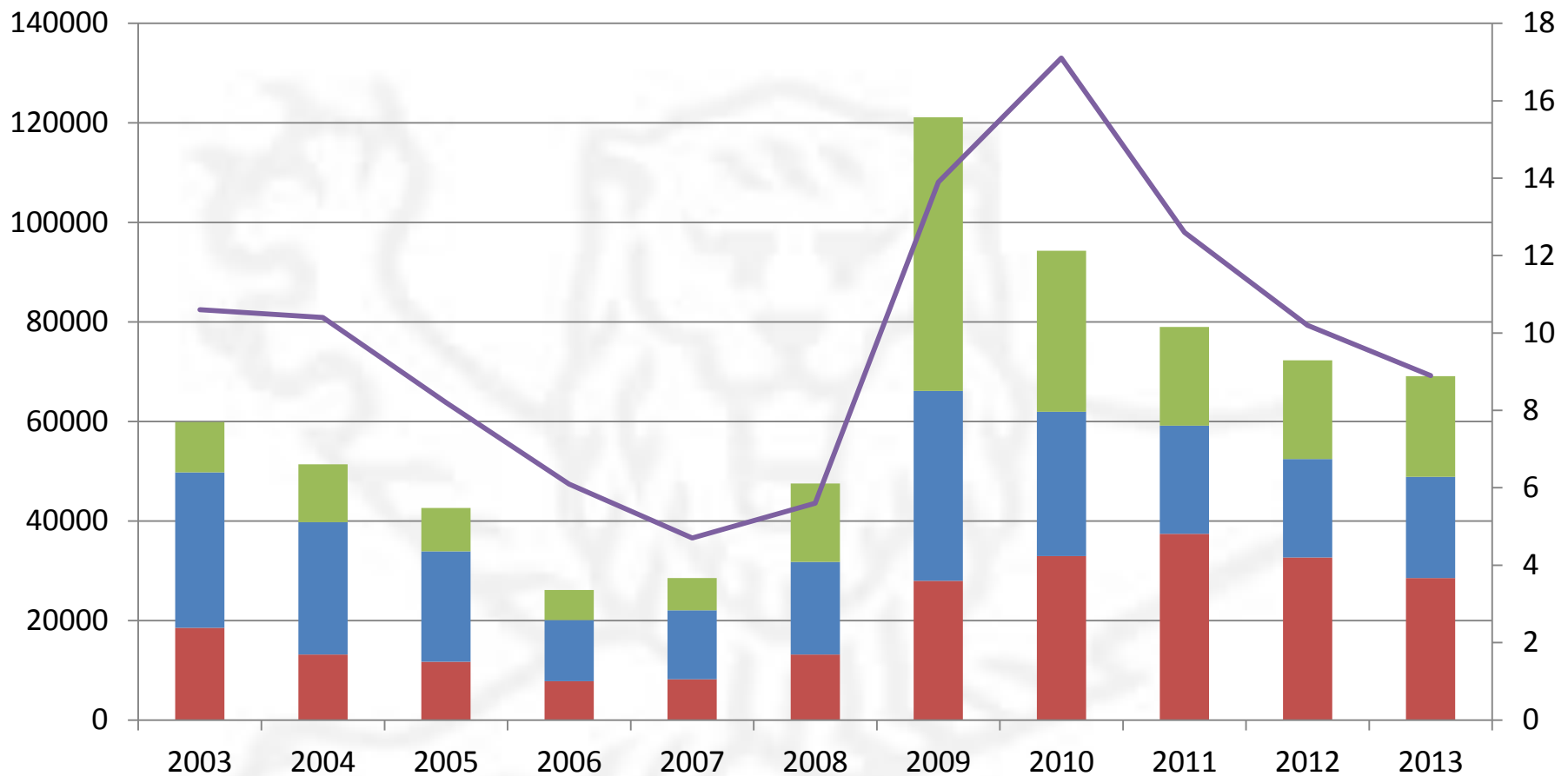
Allikas: Eurostat, 2011. aasta andmed

Suuremate ATP kulude riikides suur osa puuetega inimestele suunatud teenustel

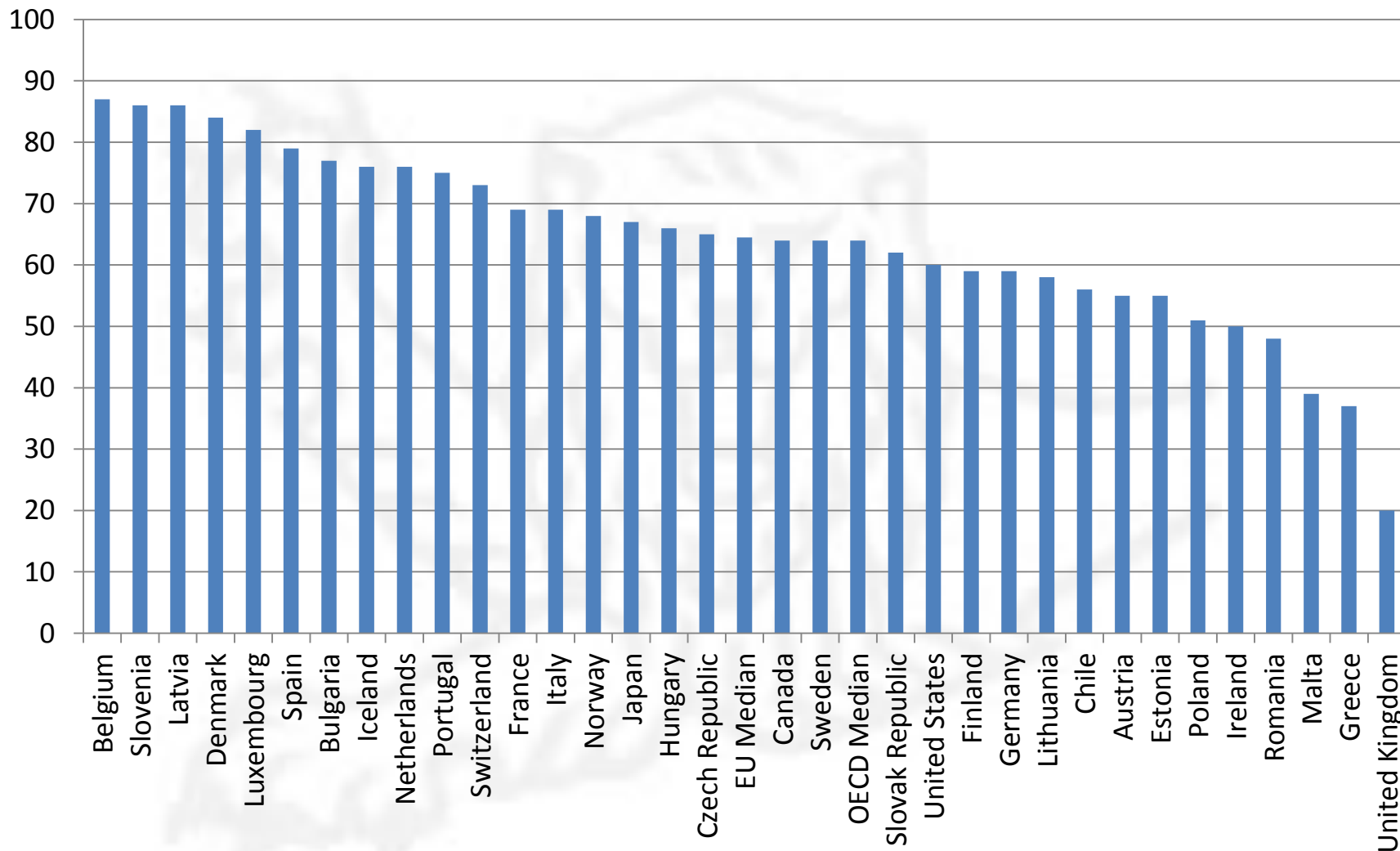
Allikas: Eurostat, 2011. aasta andmed; autori arvutused

40% uutest töötutest ei saa töötuskindlustushüvitist ega töötutoetust

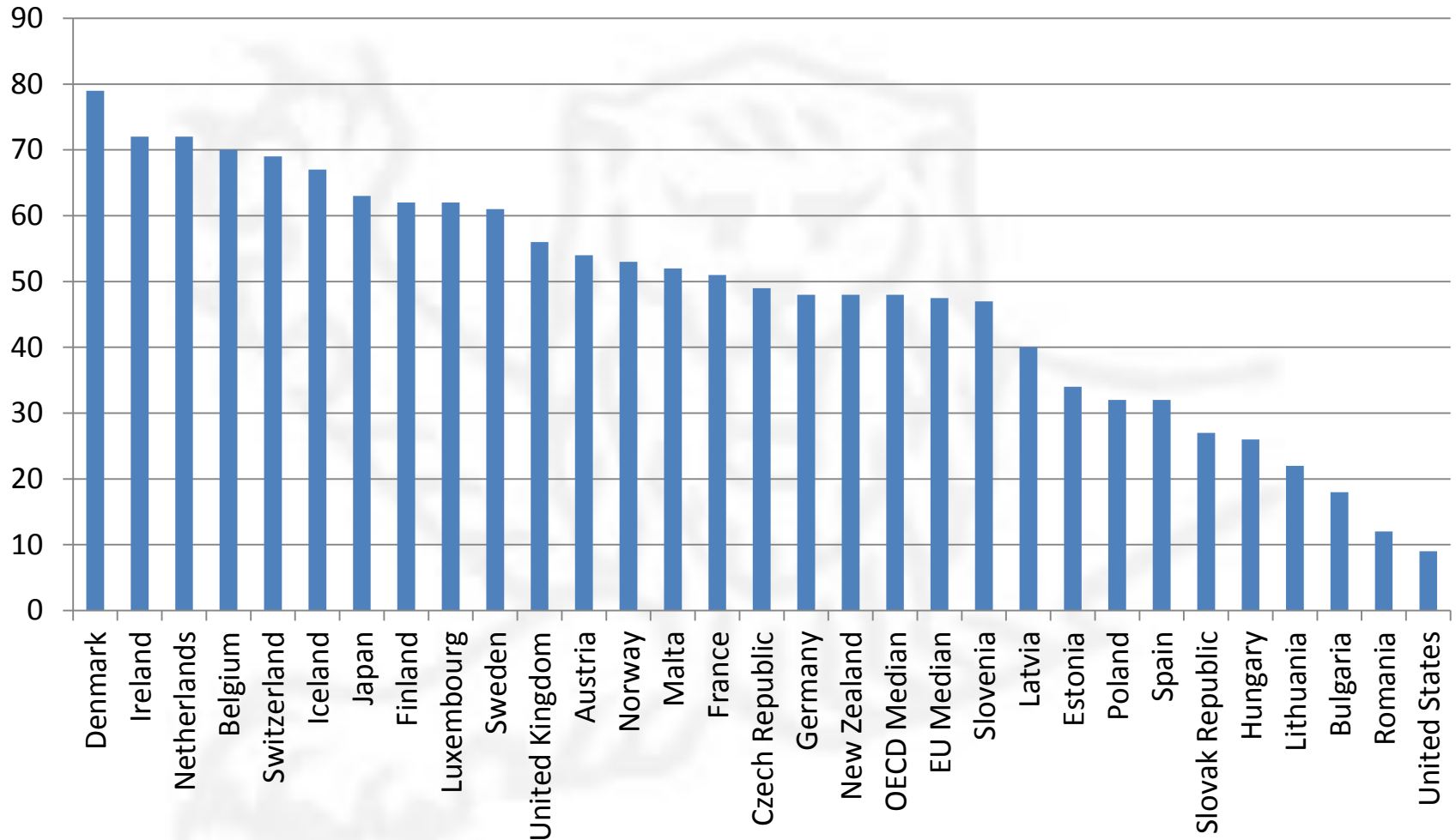
- Uued töötuskindlustushüvitise saajad (parem telg)
- Uued töötutoetuse saajad (parem telg)
- Hüvitist mittedaajad (parem telg)
- Töötuse määr (15-64) (vasak telg), %

Töötushüvitise asendusmäär (üksik inimene, teenib 67% keskmisest palgast) töötuse madal töötuse alguses

Allikas: OECD, 2012. aasta andmed.

... ja pikaajalise töötuse korral (üksik inimene, teenis 67% keskmisest palgast)

Allikas: OECD, 2012. aasta andmed.

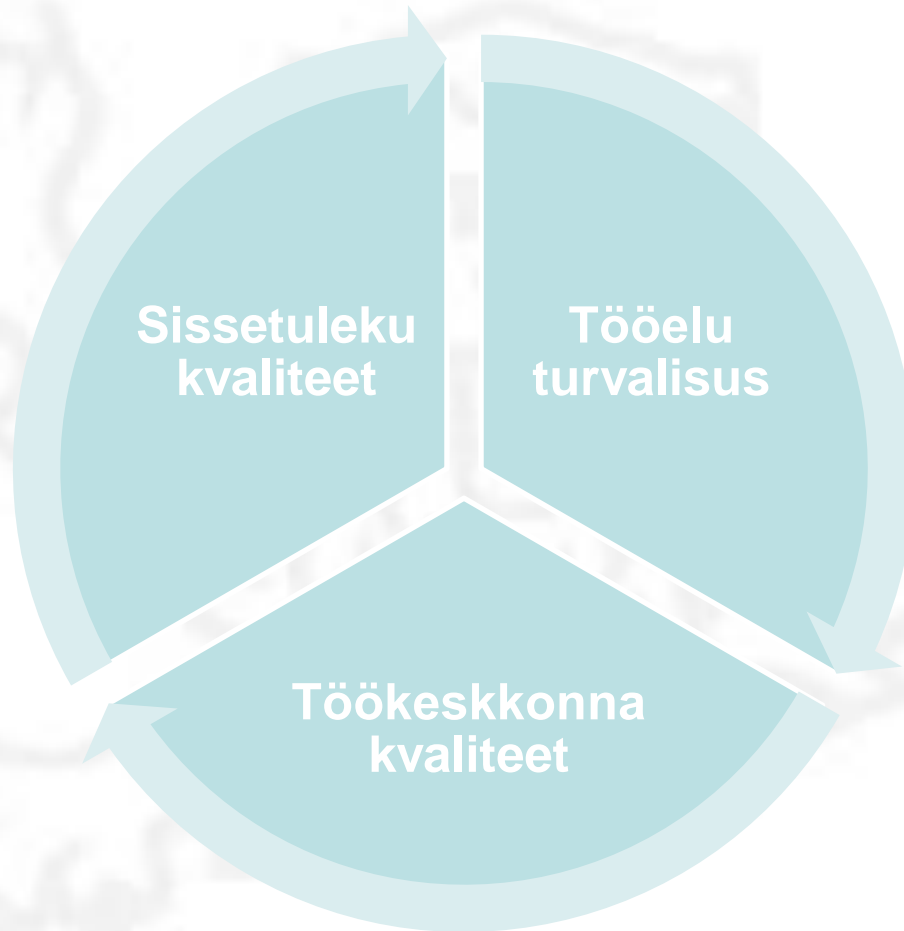
Järeldused

- **Oluline investeerida inimkapitali sh aktiivsesse tööpoliitikasse ja täiskasvanute koolitusse**
- **Töötushüvitiste võime pakkuda kaitset töötusriski olukorras küsitav – surve teistele süsteemidele, nt töövõimetuspension, ennetähtaegne vanaduspension**
- **Tööelust varast väljumist soodustavate pensionisüsteemide kohandamine**
- **Maksude-toetuste süsteem peab soodustama töötamist**
 - **alampalgaga töötamine ei ole alati tasuv**

Kvantiteedi kõrval oluline töö kvaliteet

- **Töö kvaliteet**
 - Laekeni indikaatorid (EL)
 - Decent Work Index (Rahvusvaheline Tööorganisatsioon)
 - Framework for Measuring Quality of Employment (United Nations)
- **Elukvaliteet**
 - OECD Better Life initiative
 - EU „GDP and Beyond“ (Stiglitz-Sen-Fitoussi report)
 - UNDP Human Development Index

Töö kvaliteedi komponendid

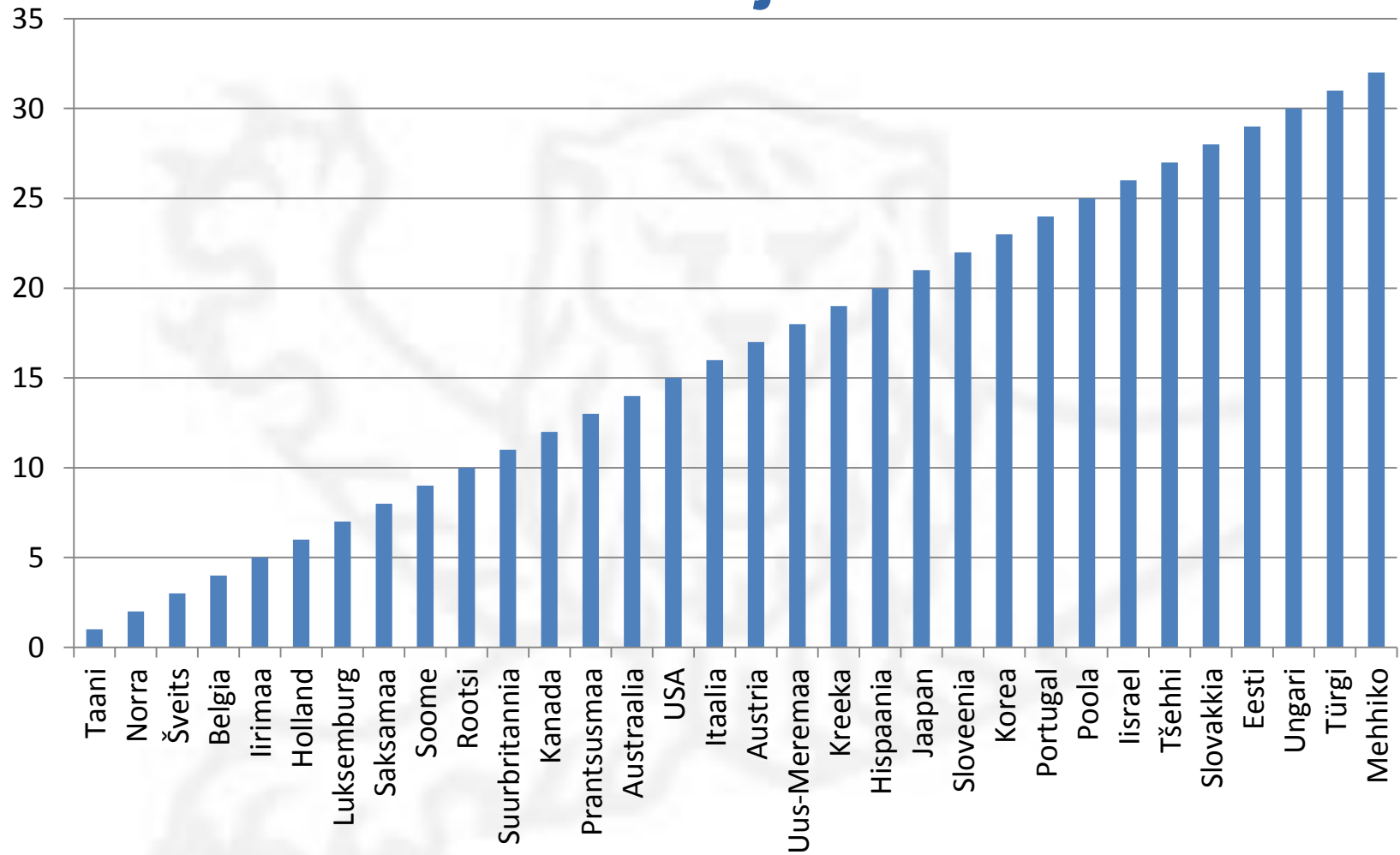

Allikas: How good is your job ? Measuring and assessing job quality. OECD Employment Outlook (OECD, 2014)

Sissetulekute kvaliteedi indeks

- **Mõõdikud:** Tunnipalk, keskmine või mediaanpalk, sissetulekute ebavõrdsuses, madalapalgaliste osakaal
- **Poliitikainstrumendid:** Palgaläbirääkimiste korraldus; töötamise korral makstavad toetused (*in work benefits*); miinimumpalk
- **Eestiga sarnased riigid:** Tšehhi, Slovakkia, Ungari, Türgi
- **Kolm kõrgeima näitajaga riiki:** Taani, Norra, Šveits

Sissetulekute headuse osas Eesti tagant neljas

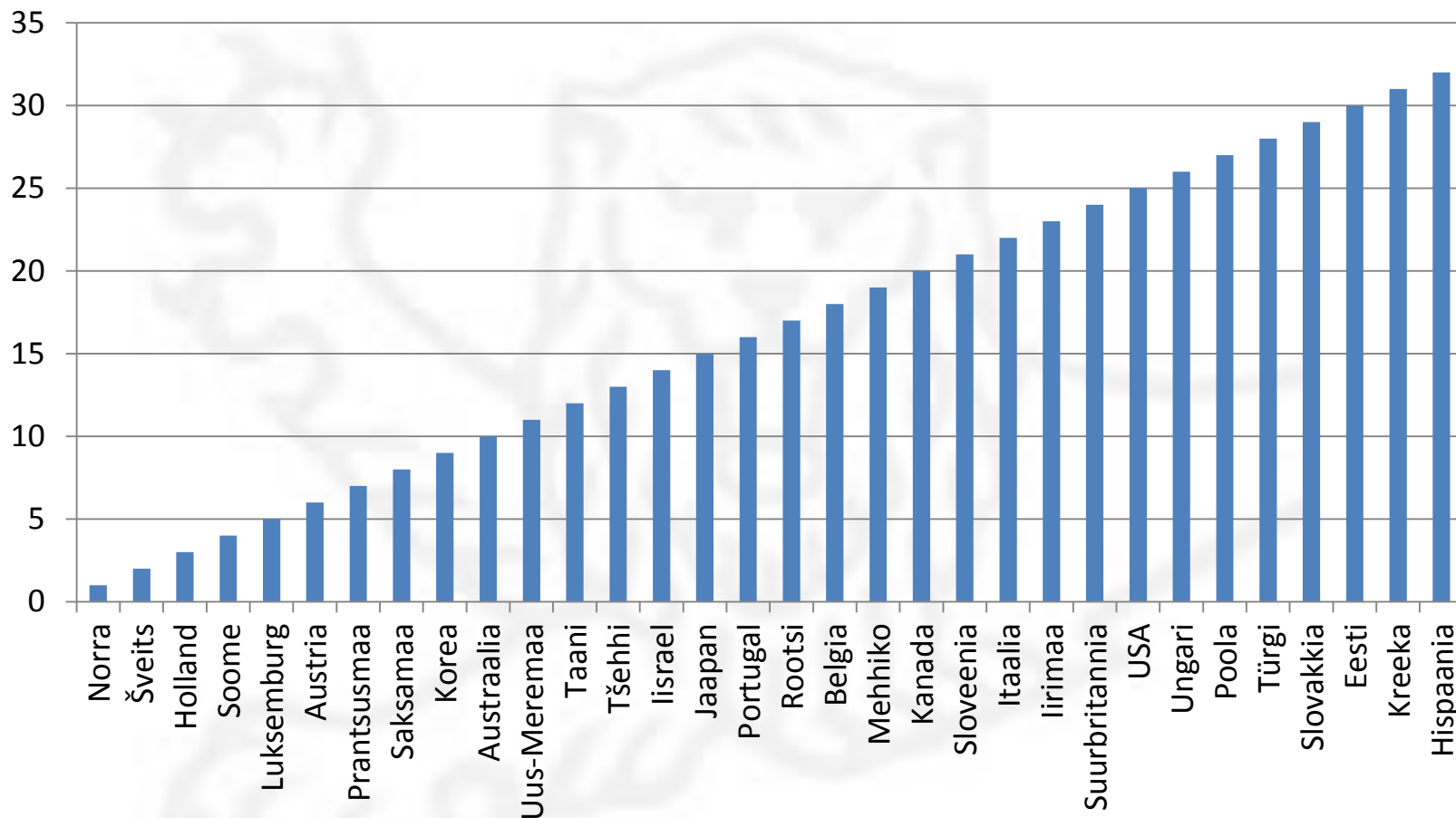

Allikas: OECD (2014)

Tööturu turvalisus

- **Mõõdikud:** risk jääda töetuks, oodatav töötuse kestus, töötushüvitiste asendusmäär, töötushüvitiste katvus
- **Poliitikainstrumendid:** Tööseadusandluse rangus, aktiivne tööpoliitika, maksude-toetuste süsteem
- **Eestiga sarnased riigid:** Slovakkia, Türgi, Kreeka, Hispaania
- **Kolm kõrgeima näitajaga riiki:** Norra, Šveits, Holland

Tööturu turvalisuse osas Eesti tagant kolmas

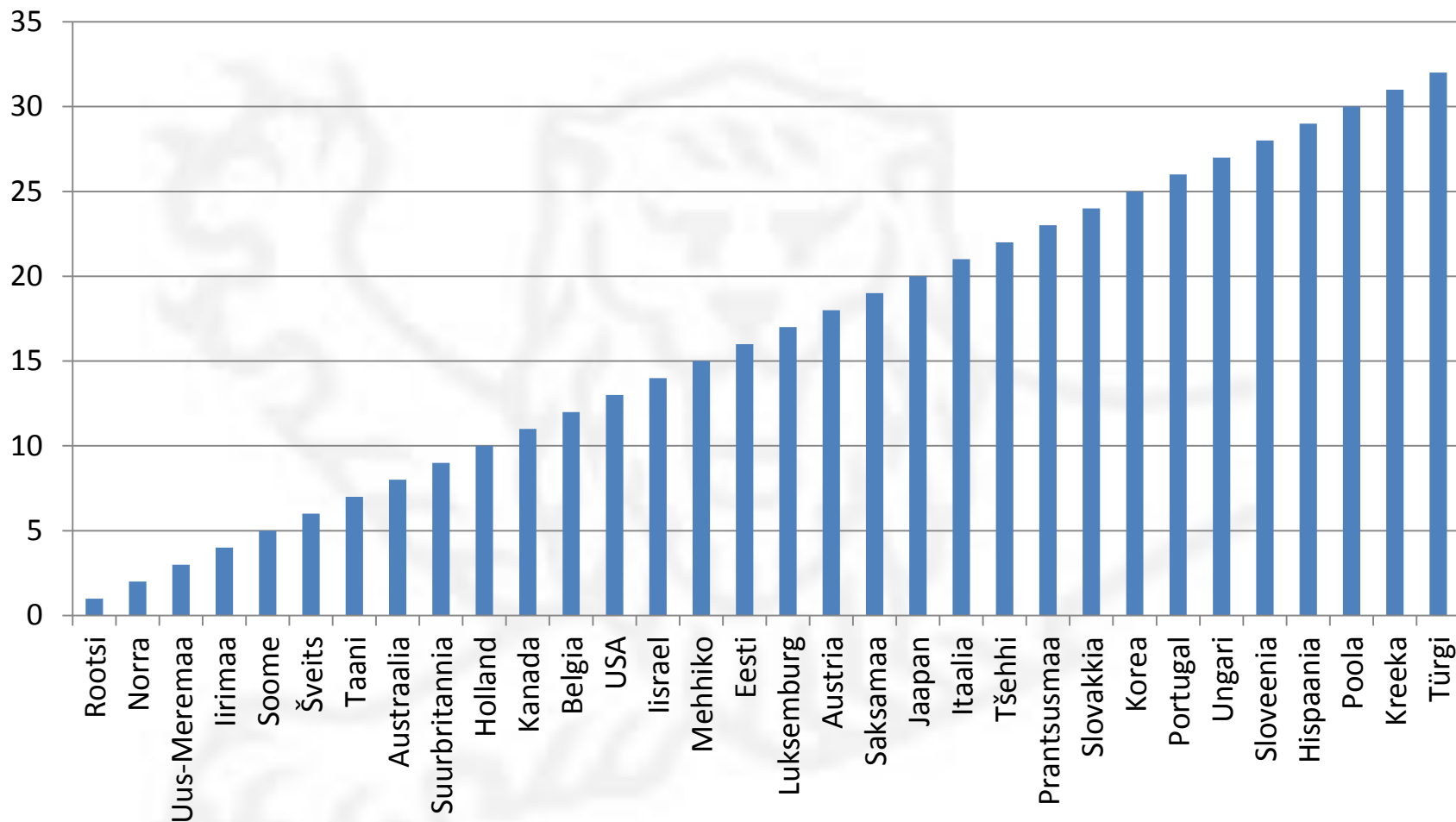

Allikas: OECD (2014)

Töökeskkonna kvaliteet

- **Mõõdikud:** Ajasurve, füüsilised ohutegurid, kiusamine, autonoomia töökohal; õppimisvõimalused; hea juhtimispraktika, head suhted töökohal
- **Poliitikainstrumendid:** Tööaja regulatsioon, töötervishoiu seadused, tervisekindlustus, töötervishoiu teenused, tööinspektsiooni tegevus, tööalase koolituse võimalused
- **Eestiga sarnased riigid:** Slovakkia, Türgi, Kreeka, Hispaania
- **Kolm kõrgeima näitajaga riiki:** Norra, Šveits, Holland

Töökesekkonna kvaliteedi osas Eesti keskel

Allikas: OECD (2014)

Järeldused

- **Eesti kuulub koos Kreeka, Ungari, Poola, Slovakkia ja Hispaaniaga riikide rühma, kus töö kvaliteet on kõige halvem**
- **Põhjamaades töö kvaliteet parim**
- **Konkurents tööjõule Läänemere piirkonnas kasvab**
 - **Rahvastik väheneb ka Soomes, raske konkureerida**
 - **Palgasurve kasvab**